

Pædagogiske læreplaner for SFOer i Greve Kommune

SFO er et vigtigt supplement til skolens undervisningsdel. SFO understøtter, som en del af skolen, læring i bred forstand hos det enkelte barn fagligt, menneskeligt, socialt og sundhedsmæssigt. I SFO arbejdes der med:

1. Barnets alsidige personlige udvikling.

Særlig vigtigt: selvværd, selvindsigt, træffe bevidste valg, tage stilling, tage ansvar, handle anstændigt. være vedholdende, at kunne reflektere, at kunne organisere og strukturere.

2. Barnets sociale kompetencer

Særlig vigtigt: at knytte og fastholde venskaber, at begå sig i heterogene grupper (social fleksibilitet), konfliktløsning, dialog, demokratiske værdier, empati, social etikette

3. Sprog og kommunikation

Særlig vigtigt: kommunikation og skriftsprog, IT, fortællinger (genre, jeg- versus 3. person), at sætte ord på følelser, sprogforståelse og sprogetik

4. Logisk matematiske kompetencer

Særlig vigtigt: at følge anvisninger, at organisere og strukturere, begreber (før-efter, større-mindre, parallel, på tværs osv.)

5. Praktisk kreative kompetencer

Særlig vigtigt: at få idéer og give dem form, at hente inspiration, at udvikle og videreudvikle

6. Sundhed, krop og bevægelse

Særlig vigtigt: sund livsstil, motion som en social aktivitet, kroppens som udtryksmiddel (bevægelse til musik, drama)

7. Naturen og naturfænomener

Særlig vigtigt: forståelse for naturens processer, naturfænomener, økologi og hvor kommer tingene fra?

8. Kulturelle udtryksformer

Særlig vigtigt: Værdier, traditioner, religioner, verdens lande, kulturelle ligheder og forskelle, kulturelle udtryksformer

Forord

Formålet med denne vejledning er at tydeliggøre grundlaget for SFO'ernes virksomhed og at have en fælles pædagogisk platform blandt ledere og pædagoger i SFO'erne i Greve Kommunes Skolevæsen.

Det drejer sig både om, at de fælles temaer/mål for kommunens SFOer skal synliggøres, og det drejer sig om, at der skal kigges nærmere på, hvordan der bliver fulgt op på arbejdet med disse temaer/mål, som et led i den enkelte skoles kvalitetsstyring.

De 8 temaer er valgt, fordi de er dækkende for temaerne i Greve Kommunes børne- og ungepolitik, ligesom de er i god overensstemmelse med de 6 temaer i børnehavernes pædagogiske læreplaner, Faghæfte 24: Fælles Mål for "elevernes alsidige personlige udvikling" og Faghæfte 25: Fælles mål for børnehaveklassen.

Læreplanerne fungerer som et værktøj, der skal præciseres i den enkelte SFO og afstemmes så de tager hensyn til kulturel mangfoldighed antallet af børn, geografisk placering, fysiske rammer osv. .

Den enkelte SFO skal således for hvert af de 8 temaer redegøre for, hvordan børnene i netop deres SFO får mulighed for at øve de forskellige kompetencer.

Temaoverskrifterne giver god mulighed for at skole og SFO i fællesskab vælger en af overskrifterne, som man så har særlig fokus på det skoleår. Det betyder ikke, at de andre mål forsvinder, blot at man kaster et specielt lys på et område.

Skolen- og SFO planlægger sammen og beslutter hvordan de hver især vil arbejde med temaet/temaerne. Det kan være for hele skolen, indskolingen eller blot for en gruppe børn, der har et særligt behov. Det giver "lokal" handlekompetence, idet den enkelte skole/SFO selv bestemmer, hvordan temaerne skal omsættes til konkrete initiativer og handling.

Temaerne skal være genstand for evaluering af det pædagogiske arbejde. Både i det daglige via dokumentation og pædagogisk refleksion, og i en årlig evaluering af indholdet i SFO. Se afsnittet s. 7 om dokumentation og evaluering.

1. Barnets alsidige personlige udvikling

Grundlaget for at kunne mestre sit liv er, at det enkelte barn udvikler selvtillid og selvværd. Alle børn skal opleve at have succes, og at de er betydningsfulde individer i fællesskabet. Børnene skal opleve sig som en del af et fællesskab samt lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre, både børn og voksne.

SFOen skal give plads til at børnene udfolder sig som selvstændige personer, der kan tage initiativer og ansvar, og børnene skal have mulighed for at udvikle evnen til at vælge til og fra.

SFOen skal give mulighed for, at barnet udvikler evnen til selvindsigt. Det vil sige indsigt i egne følelser, egne muligheder og egen rolle.

Der findes mange måder at arbejde med barnets alsidige personlige udvikling på. Som eksempler kan nævnes:

- Opstille aftaler, børnene kan øve sig på.
- Aktiviteter der understøtter barnet i at træffe valg og turde stå ved sit valg
- Komme med forslag til, hvordan børnene selv kan løse en konflikt.
- Aktiviteter der lægger op til at anerkende andres kompetencer

2. Barnets sociale kompetencer

I SFO en skal barnet lære at skabe hensigtsmæssige måder at handle og reagere på i de mange situationer det dagligt befinder sig i. Det kræver, at barnet får mulighed for at lære sig selv at kende og bliver bevidst om egne reaktioner og måder at etablere og opretholde relationer til andre børn og voksne på, herunder hvordan man skaber og vedligeholder venskaber. Børn skal lære at vise hensyn og at det har stor betydning, hvordan de taler til hinanden. De skal lære at det er legalt at være uenig, men at konflikter kan løses gennem samtale og konkrete aftaler evt. med hjælp fra andre børn/voksne

SFO'en skal skabe muligheder for at børnene lærer, hvad det vil sige at have medbestemmelse samt får en forståelse for, at det ikke er sikkert at udfaldet lige bliver som de har ønsket. Tolerance og empati er nødvendige kompetencer for at kunne indgå i demokratiske processer.

De sociale kompetencer udvikles blandt andet ved at barnet oplever at være aktiv i sin egen lærerproces på baggrund af bevidste valg – også set i et fælles perspektiv.

SFO'en skal give mulighed for et bredt udvalg af aktiviteter der tilgodeser børnenes almene kompetencer. Indholdet i aktiviteterne skal tage hensyn til balancen mellem børnenes egne valg og de voksnes initiativer.

Der findes mange måder at arbejde med de sociale kompetencer på. Som eksempler kan nævnes:

- Aktiviteter hvor der indgår fælles planlægning (lege, forberedelse af ture, forberedelse af arrangementer)
- Rollespil
- Fælles aftaler om regler og normer

3. Sprog og kommunikation

Sproglige og kommunikative færdigheder er vigtige elementer i det sociale "beredskab". Kommunikation er udveksling af budskaber og perspektiver mellem flere personer og dækker mange former fra mundtlig formulering, læsning skrivning og kropssprog til anvendelse af de mange forskellige former for elektroniske medier.

Børns sprog og begrebsforståelse er en forudsætning for, at børn kan udtrykke sig og forstå andre.

Barnet lærer gennem samtalen og dialogen at udtrykke egne oplevelser, ønsker og behov samt lærer at lytte til andre.

Barnet skal lære at anvende sproget med forskellige formål: skriftlig kommunikation (for eksempel e-mails og SMS) samtale, kontakt, konfliktløsning og aktiv lytning. I den forbindelse er det vigtigt at arbejde med børns sprogbrug og deres respekt for hinanden.

Barnet skal have forståelse for, at det talte sprog hænger sammen med kropsudtryk, mimik, tonefald og stemning. Vellykket kommunikation kræver et nuanceret sprog og kræver aktiv deltagelse i mange forskellige situationer

Der findes mange måder at arbejde med sprog og kommunikation på. Som eksempler kan nævnes:

- Læse og fortælle historier
- Kursus i etisk brug af mobiltelefon og Internet
- Spil med verbale kommandoer
- Bruge fagudtryk fx navnene på værktøj
- Teaterforestillinger
- Lege

4. Logisk matematiske kompetencer

SFObarnet skal i SFO have mulighed for at øve sin logisk matematiske kompetence, da denne kompetence er et vigtigt redskab til at håndtere hverdagen. Den logisk matematiske kompetence er desuden grundlæggende for anden læring.

Den logisk matematiske kompetence handler om at barnet lærer at følge anvisninger, organisere og strukturere. En forudsætning for disse færdigheder er en forståelse for begreber, forhold og sammenhænge. Det kan fx handle om penges værdi, tal, tid og rum.

Der findes mange måder at bringe de logisk matematiske kompetencer ind i hverdagen på SFO. Som eksempler kan nævnes:

- Tal lege
- Aktiviteter hvor der indgår opskrifter (madlavning, bagning, håndarbejde)
- Spil
- Aktiviteter hvor der indgår planlægning (lege, forberedelse af ture, forberedelse af arrangementer)

5. Praktisk kreative kompetencer

SFObarnet skal i SFO have mulighed for at øve sine praktiske kreative kompetencer, da disse kompetencer udgør et vigtigt værktøj til at kunne håndtere hverdagens mange udfordringer. Det gælder små udfordringer som at tegne, sy og lappe cykler, men også større udfordringer som det at finde alternative løsninger og nye måder at gøre tingene på.

Den praktisk kreative kompetence handler om at barnet lærer at bruge sine hænder og sit hoved i en skabende proces. Barnet skal præsenteres for nyttige metoder. Det skal lære at få idéer og give dem form, hente inspiration og løse diverse praktiske udfordringer. Med til den skabende proces hører også at kunne udvikle og videreudvikle allerede eksisterende idéer og metoder.

Der findes mange måder at bringe de praktisk kreative kompetencer ind i hverdagen på SFO. Som eksempler kan nævnes:

- Værkstedaktiviteter
- Aktiviteter hvor der indgår problemløsning
- Aktiviteter hvor der indgår brug af fantasi

6. Sundhed, krop og bevægelse

SFObarnet skal i SFO have mulighed for alsidige bevægelsesmæssige oplevelser og det skal have mulighed for at opleve glæden ved og lysten til at bevæge sig. Det enkelte barns motoriske udvikling spiller en væsentlig rolle for dets selvværd og dets evne til at indgå i fysiske aktiviteter. Børn der bruger kroppen udvikler deres motorik, knogler, hjerte og kredsløb hensigtsmæssigt. SFObarnet skal desuden lære om andre aspekter af vejen til et sundt liv, herunder sund levevis og gode kostvaner.

At stifte bekendtskab med sundhed og bevægelse betyder, at barnet oplever, at det er sjovt og spændende at bevæge sig. Det handler om, at det får øvet færdigheder indenfor sport, dans og anden bevægelse. Det handler også om at barnet bliver introduceret til det øvrige fritidsliv i nærmiljøet, så der skabes grobund for et aktivt liv. At lære barnet om et sundt liv betyder sidst men ikke mindst at SFOen skal vejlede barnet til gode kostvaner, deltagelse i fællesskabet, latter, afslapning og andre elementer, der er afgørende for et sundt liv.

Der findes mange måder at bringe de krop og bevægelse ind i hverdagen på SFO. Som eksempler kan nævnes:

- Idrætsaktiviteter
- Ture og aktiv udeleg
- Dans og teater
- Sanglege
- Tilberedning af sund kost

7. Naturen og naturfænomener

SFObarnet skal i SFO have mulighed for at stifte bekendtskab med natur og naturfænomener, da det er vigtige elementer i barnets udvikling. Kendskabet til naturen og dens fænomener danner grundlag for meget videre læring, herunder forståelse for processer og sammenhænge: Hvor kommer tingene fra? Og hvor forsvinder de hen? Mødet med natur og naturfænomener bidrager på denne måde positivt til læring i fag som biologi, matematik, fysik og kemi, men det er også en forudsætning for almindelig dannelse, da barnet herigennem lærer om konsekvenser og ansvar.

At stifte bekendtskab med naturen betyder også, at barnet skal lære at færdes i naturen. Det kan være gennem, ture, leg, sport og bevægelse, hvor barnet lærer, hvordan naturen giver mulighed for udfoldelse

og hvordan man begår sig ansvarligt. Glæde ved og kendskab til at færdes i naturen er en nem vej til et sundt og aktivt liv.

Der findes mange måder at bringe natur og naturfænomener ind i hverdagen på SFO. Som eksempler kan nævnes:

- Ture
- Pasning og pleje af dyrehold
- Udeleg i al slags vejr
- Urtehave

SFObarnet skal i SFO have mulighed for at stifte bekendtskab med mange og forskellige kulturelle udtryksformer fordi børn gennem kulturoplevelser udvikler kreativitet og fantasi samt evnen til oplevelse og indlevelse. Det er en vigtig forudsætning for barnets trivsel og læring, at det er i stand til at forstå og selv udtrykke værdier, holdninger, oplevelser og historie, ligesom barnet i sit liv vil få brug for indsigt og accept af forskellighed for at begå sig i en globaliseret verden.

At stifte bekendtskab med kulturelle udtryksformer handler om at barnet får indsigt i karakteren af værdier, religioner og andre kulturelle holdninger. Barnet skal lære at forstå og sætte pris på sin egen kultur, og det skal lære at forstå og sætte pris på andre kulturer. I den forbindelse skal barnet opleve traditioner og ritualer, det skal stifte bekendtskab med verdens lande og det skal lære om kulturelle ligheder og kulturelle forskelle verdens befolkning imellem.

Der findes mange måder at bringe kulturelle udtryksformer ind i hverdagen på SFO. Som eksempler kan nævnes:

- Årets traditioner
- Særlige traditioner/ritualer for SFO
- Aktiviteter der vedrører verdens lande
- Musik, dans, film og teater
- Ture og udflugter

Dokumentation og evaluering

Evaluering af temaer

Temaerne i læreplan for SFO skal være genstand for evaluering af det pædagogiske arbejde. Evaluering af det pædagogiske arbejde kan ske i det daglige via pædagogisk refleksion, på personalemøder og pædagogiske dage. Det kan også ske mere systematisk, eksempelvis i en årlig evaluering af indholdet i SFO.

Et af formålene med læreplaner i SFO er at tydeliggøre grundlaget for SFOernes virksomhed og dermed skabe endnu bedre muligheder for et forpligtende samarbejde mellem skolens undervisnings- og fritidsdel. Det er derfor et krav, at arbejdet med læreplaner i den enkelte SFO skal indgå i skolens virksomhedsplan og evalueringen af denne (SPE).

Hver skole/SFO skal vælge et eller flere temaer, som de sætter særlig fokus på de(t) kommende år. For dette/disse temaer skal der opstilles mål og handleplaner. Det vil være naturligt, at det er disse mål og handleplaner, der indgår i skolens SPE. Det betyder ikke, at SPEen ikke kan indeholde generelle

betragtninger om de resterende temaer, ligesom SFOens egen brug af evaluering kan have et bredere sigte. Blot er det vigtigt at være sig bevidst, at en god evaluering kræver tid, og at det derfor kan være hensigtsmæssigt at koncentrere sine kræfter om én ting af gangen.

Det er skolens udviklingsgrupper, der tager initiativ til og agerer tovholdere på skolens SPE. Personalet i SFO er dog vigtige medspillere, når indholdet i SFO skal vurderes. Den pædagogiske viden, der, gennem evaluering, dokumentation og pædagogisk refleksion, er indsamlet i løbet af året, spiller således en væsentlig rolle i den samlede vurdering af samarbejdet mellem skole og SFO.

Evaluering

Evaluering er en vurdering af, hvorvidt man har nået de mål, man har opstillet. Evaluering kan både være tilbageskuende og fremadrettet. Evaluering handler grundlæggende om opstilling af mål, dokumentation i forhold til målopfyldelse og vurdering af arbejdet.

Evaluering tjener flere formål. For det første som et pejlemærke på, om den pædagogiske indsats overfor det enkelte barn eller børnegruppen har givet det ønskede resultat. Har barnet opnået de mål, som i fællesskab er blevet opstillet? For det andet om det pædagogiske arbejde har indfriet de opstillede mål og forventninger. Er det lykkedes at gøre det vi ville? Og er der noget vi kan gøre bedre?

Evaluering er desuden et relevant redskab i forhold til forældresamarbejdet og lærer-pædagogsamarbejdet, og det har betydning for den faglige bevidsthed og videreudvikling. Synliggørelse af mål og beskrivelser af projekter og dagligdagens små resultater er af stor betydning i forhold andre aktørers bevidsthed om det pædagogiske arbejde i SFO.

Data til evaluering – dokumentation

En god evaluering finder sted på baggrund af indsamlede data, der sikrer at detaljer, sammenhænge eller handlinger, der ikke umiddelbart blev bemærket, kan identificeres ved nærmere eftersyn og refleksion. Data til evaluering kan eksempelvis være logbøger, praksisfortællinger, fotos, tegninger og video.

Sådanne data kaldes også dokumentation. Dokumentation som pædagogisk begreb og som redskab i pædagogers praksis handler om at synliggøre og konkretisere det pædagogiske arbejde for at kunne formidle det og dele det med andre. I forbindelse med evaluering er dokumentation et vigtigt redskab i forhold til pædagogers refleksion over eget arbejde og deres opfølgning på børns udvikling.

Dokumentation kan også have stor betydning for børnene, fordi de gennem billeder, optagelser, tegninger, beskrivelser og logbøger kan genkalde, gense, genhøre og genopleve betydningsfulde momenter og begivenheder. Dokumentation hjælper således børnene til at huske og fastholde det, de har oplevet.

Dokumentation er også et middel til at delagtiggøre forældrene i deres barns dagligdag og i begivenheder, hvor de ikke selv har mulighed for at være til stede. Den medvirker til at forældrene får øget adgang til at følge med i deres barn og børnegruppens udvikling.